

Jedna zlehuda lekarska sudbina: sanitetski kapetan 2. klase dr Periša Šljivić (1851–1877)

A bad luck of a physician: II class Army Medical Corps Captain Periša Šljivić (1851–1877)

Prelistavajući svoju dokumentaciju, naiđoh na jednu koja me podseti na zlehude sudbine siromašnih srpskih mladića koji su, inteligentni, a bez materijalnih sredstava, ipak pokušavali da ostvare svoj životni ideal i, vrlo često, mučeći se i gladujući, to ostvarivali ili ne, ali najčešće plaćali svojim zdravljem i životom. Među njima bilo je i medicinara, počev od najpoznatijega među njima, pesnika Branka Radičevića. Evo jedne takve sudbine.

Na traganje za ovom ličnošću krenuo sam tokom pisanja biografija lekara učesnika srpsko-turskih ratova 1876–1878, kada sam u „Istoriji srpskog vojnog saniteta“, knjiga II, sv. 1 dr Vladana Đorđevića naišao na ovo ime, koje se kasnije ni u jednom državnom Šematizmu niti u bilo kome drugome zvaničnom dokumentu nije pojavljivalo¹.

Arhiv Srbije, iako posebno u sanitetskom domenu pružalim ratovima i nebrigom dobrim delom devastiran, pruža solidnu osnovu za istraživanje srpske medicinske prošlosti. Srećom, pretražujući registre i delovodne protokole Sanitetskog odeljenja Ministarstva unutrašnjih dela, naišao sam na fasciklu u kojoj se nalazila dokumentacija o ovome tragičnome mladome studentu^{2,3}. Evo te priče:

Periša Šljivić rođen je u užičkom kraju u siromašnoj zemljoradničkoj porodici. Posle završene osnovne škole i niže gimnazije u Užicu, više razrede onda šestogodišnje gimnazije završio je u Kragujevcu, a potom u Beogradu, u Velikoj školi, prvu godinu tehnike. Za vreme studija upoznao je i oženio se sa učiteljicom Katarinom, ćerkom beogradskog đumrukadžije (carinika) Sretena Blagojevića.

Željan znanja, a budući odličan student, postao je „pito-mac“ užičkog vladika Janićija, onda poznatog istoričara i dobrotvora, i krenuo 1870. god. u Cirihi na studije medicine, u pratnji supruge koja je izabrala filozofiju. Nažalost, usred studija, marta 1873. umire vladika i Periša ostaje bez novca, gladujući po nekoliko dana, uz malu novčanu pomoć prijatelja i tasta. Maja iste godine on se pismom obratio ministru prosvete Stojanu Novakoviću sa molbom „da mu se odredi državno

blagodejanje da ne bi započete nauke morao prekidati, počem se više nema(m) otkud izdržavati“. Odbijen od ministra unutrašnjih dela kome je njegova molba prosledjena, on se, u očajanju, obraća Knezu (Milanu), moleći ga „...najučtivije i najpokornije... za potporu...kao učenik jedan siromašnog stanja“. Ni od ovoga ne bi ništa sve dok narodni poslanici i arhimandrit iz užičkog kraja nisu zatražili od ministra „da mu se dodeli stipendija zbog siromašnog stanja“.

I Periša 1. aprila 1875, posle 2 godine gladovanja, dobi stipendiju pošto je prethodno potpisao pod sledećim uslovima: „...da ću na vreme ispite polagati, da ću za 2 godine medicinske nauke svršiti i državni ispit za to vreme u Bernu položiti, da ću...u praviteljstvenoj službi onoliko godina koliko sam na strani sa praviteljstvenim troškom proveo služiti, da neću lakomislen, neuradan ili nevaljao biti, da neću raskošno živeti, u dugove uvaljivati i drugome se čemu osim medicinskim naukama odavati...“

Periša je studije na vreme završio i obavezni švajcarski završni državni ispit položio u leto 1876, upravo kada je započinjao I srpsko-turski rat. Proizveden u čin sanitetskog kapetana 2 klase, poslat je u Vrhovnu komandu srpske vojske u Aleksinac, upravo u vreme kada su započinjali veliki bojevi u kojima je i on učestvovao: Krevet (16–20. septembar), Veliki Šiljegovac (7–11. oktobar) i Đunis (17–20. oktobar). Posle ovoga krvavog, a neuspešnog rata, Perišino se ime gubi iz svih državnih izvora: plaćajući danak svome mukotrpnom životu i ratnim naporima u koje je uleteo pravo iz studentske klupe, umro je od tuberkuloze 14. marta 1877. godine.

Neka ovaj šturi i tužan zapis posle 143 godine otrgne od zaborava ime ovoga mladoga vojnog lekara, koji je životom platio svoju ljubav prema medicini i svoju odanost otadžbini.

Aleksandar S. Nedok
Akademija medicinskih nauka
Srpskog lekarskog društva
Džordža Vašingtona 19
11000 Beograd, Srbija

L I T E R A T U R A

1. *Vladan Đorđević*. History of the Serbian Military Medical Corps, knj. II, sv.1, Beograd: 1893; p. 277–8, 282. (Serbian)
2. *Ministarstvo unutrašnjih dela*. Sanitetsko odeljenje, brojevi: 870/73, 1710/73, 139/74, 1704/74, 232/75, 280/75, 467/75, 866/75, 2246/75, 166/76, 207/76, 1027/76, 1260/76, Arhiv Srbije, Beograd, F.III, R 141/1876.
3. *Ljubinka Trgovčević*. Planned elite. Službeni Glasnik; 2003. p. 274. (Serbian)